

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดการขยะในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อแก้วทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดการขยะและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อแก้วทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผู้วิจัยทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนผู้มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อแก้วทอง จำนวน 380 คน โดยสามารถเก็บแบบสอบถามได้ทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100 สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ Statistical Package for Social Science (SPSS) สถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) ค่าร้อยละ (Percentages) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดการขยะมูลฝอย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้ t - test สำหรับตัวแปรอิสระมี 2 กลุ่ม และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) สำหรับตัวแปรอิสระที่มีตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อแก้วทอง ส่วนใหญ่เป็นหญิง คิดเป็นร้อยละ 52.1 มีอายุ 36 - 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.5 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา/ปวช./ปวส. เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 41.8 ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 15,001 - 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 41.3 มีอาชีพเป็นพนักงานลูกจ้างเอกชน คิดเป็นร้อยละ 35.0 ส่วนใหญ่มีสถานภาพในอยู่อาศัยเป็นเจ้าของบ้าน คิดเป็นร้อยละ 68.4
2. ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมในการกำจัดการขยะของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อแก้วทอง ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับน้อย เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูง คือ ด้านการเข้าร่วมสนับสนุนกิจกรรมกำจัดการขยะ ส่วนด้านการติดตามประเมินผลการกำจัดการขยะด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านสรุปผลได้ดังนี้

2.1 ด้านการเข้าร่วมสนับสนุนกิจกรรมกำจัดขยะ พบว่า ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อแก้วทอง มีระดับการมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะของ อบต.บ่อแก้วทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดเตรียมภาชนะรองรับขยะมูลฝอยประจำบ้าน รองลงมา คือ มีการดูแลรักษาสิ่งสาธารณะที่ใช้ในการกำจัดขยะ เช่น ถังขยะ ได้ทิ้งขยะประเภทขยะตามที่ อบต.บ่อแก้วทองกำหนด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ เป็นสมาชิกของชุมชนปลอดขยะ

2.2 ด้านการติดตามประเมินผลการกำจัดขยะ พบว่า ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อแก้วทอง มีระดับการมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะของ อบต.บ่อแก้วทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับน้อย เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการแสดงการคัดค้านทันทีที่เห็นว่า อบต.บ่อแก้วทองปฏิบัติไม่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 2.3842) รองลงมา คือ มีการแนะนำผู้ใกล้ชิดให้ติดตามผลการปฏิบัติงานของ อบต.บ่อแก้วทอง ได้มีการทราบทันทีหากว่ารถไม่มาเก็บขยะตามกำหนดเวลา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ได้มีการติดตามผลการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการกำจัดขยะ

3. ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อแก้วทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา รายได้ต่อเดือน ที่อยู่อาศัย มีดังนี้

3.1 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อแก้วทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ พบว่า เพศชายกับเพศหญิงมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 จึงปฏิเสธสมมติฐาน

3.2 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อแก้วทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอายุ พบว่า ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อแก้วทอง ที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพื่อดูกลุ่มใดมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอยแตกต่างกัน โดยวิธีการของ LSD พบว่า คู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ประชากรกลุ่มอายุ 18 ปีขึ้นไป มีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยแตกต่างกลุ่มอายุ 36 - 60 ปี กับ 60 ปีขึ้นไป และประชากรกลุ่มอายุ 26 - 35 ปี มีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยแตกต่างกลุ่มอายุ 36 - 60 ปี กับ 60 ปีขึ้นไป จึงยอมรับสมมติฐาน

3.3 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อแก้วทาง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามการศึกษา พบว่า ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อแก้วทาง ที่มีการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพื่อดูกลุ่มใดมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยแตกต่างกัน โดยวิธีการของ LSD พบว่า คู่ที่แตกต่างกัน ได้แก่ ประชากรกลุ่มการศึกษาประถมหรือต่ำกว่า มีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยแตกต่างกลุ่มปริญญาตรีหรือสูงกว่า และประชากรกลุ่มการศึกษามัธยมศึกษา/ปวช./ปวส. มีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยแตกต่างกลุ่มปริญญาตรีหรือสูงกว่า จึงยอมรับสมมติฐาน

3.4 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อแก้วทาง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามรายได้ ต่อเดือน พบว่า ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อแก้วทาง ที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงปฏิเสธสมมติฐาน

3.5 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อแก้วทาง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามที่อยู่อาศัย พบว่า ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อแก้วทาง ที่มีที่อยู่อาศัยต่างกันมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงยอมรับสมมติฐาน

อภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อแก้วทางมีลักษณะเป็นชุมชนเมือง เนื่องจากมีแนวเขตติดต่อกับเมืองพัทยาซึ่งเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง ประชาชนอาศัยอยู่หนาแน่น ทั้งผู้ที่อาศัยอยู่ดั้งเดิมกับผู้ที่เข้ามาพักอาศัยเพื่อทำงานในเขตเมืองพัทยาซึ่งไม่ให้ความสนใจกับบริเวณที่อยู่อาศัย เพียงเพื่อใช้พักหลังจากการทำงานเท่านั้น จึงทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะต่ำ แต่ยังเป็นที่น่าสนใจว่าประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อแก้วทาง ยังให้ความสนใจในการจัดเตรียมภาชนะรองรับขยะมูลฝอยประจำบ้าน และมีการดูแลรักษาสิ่งสาธารณะที่ใช้ในการกำจัดขยะ เช่น ถังขยะ เนื่องจากเป็นสิ่งที่พึงกระทำในระดับพื้นฐานเพื่อความสะอาดของที่อยู่อาศัย และเป็นที่น่าสังเกตว่าในภาพรวมประชาชนให้ความสนใจไม่มากพอกับการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของชุมชนปลอดขยะ และเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์การกำจัดขยะกับ

อบต.บ่อคว่างทอง อาจเนื่องมาจากหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบในพื้นที่ยังให้ความสำคัญที่น้อยกับการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสาร เกี่ยวกับการกำจัดขยะขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรพล เอ็มปราภฏ (2548, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางโหลงอยู่ในระดับต่ำเพราะปัจจุบันเนื่องจากมีโรงงานอุตสาหกรรมได้เข้ามาตั้งอยู่มากมาย พื้นที่ส่วนใหญ่จึงเปลี่ยนเป็นสิ่งก่อสร้างขนาดใหญ่ เช่น โรงงาน หมู่บ้านจัดสรร ที่อยู่อาศัย และอาคารพาณิชย์ต่าง ๆ ทำให้ประชาชนอาศัยอยู่หนาแน่น ทั้งที่อยู่อาศัยอยู่ดั้งเดิมกับผู้ที่เข้ามาพักอาศัยเพื่อทำงานเท่านั้นจึงทำให้ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมต่ำ ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่แตกต่างกันที่อายุ แต่แตกต่างกันที่ เพศ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ และสถานภาพในที่อยู่อาศัย สำหรับประชาชนที่เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยมีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอย ได้แก่ การร่วมสนับสนุนการกำจัดขยะมูลฝอย และการติดตามประเมินผลการกำจัดขยะมูลฝอย

เป็นที่น่าสนใจอย่างมากที่ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อคว่างทอง ให้ความสนใจเรื่องการติดตามประเมินผลการกำจัดขยะน้อยมาก โดยเฉพาะการติดตามผลการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการกำจัดขยะ อาจเป็นเพราะประชาชนขาดความรู้เรื่องการติดตาม ประเมินผลและร่วมกันบำรุงรักษาแวดล้อมร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โกศล สุนทรพฤกษ์ (2538, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้ศึกษาพบว่า กลุ่มประชาชนส่วนใหญ่ได้เข้ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกแนวทางการแก้ไขปัญหาในการดำเนินกิจกรรมในการรับผลประโยชน์ และการประเมินผลอยู่ในระดับต่ำ อายุ ตำแหน่งทางสังคมในชุมชน รายได้และความรู้ความสามารถเข้าใจของประชาชนมีความสัมพันธ์ในระดับที่มีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิต

ในการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อคว่างทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มี อายุ การศึกษา และที่อยู่อาศัย แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย

แตกต่างกันในภาพรวม กล่าวคือ ประชากรที่มีอายุระหว่าง 18-35 ปี มีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยแตกต่างจากกลุ่มอายุ 36 ปีขึ้นไป โดยกลุ่มอายุ 36 ปีขึ้นไป มีส่วนร่วมในการกำจัดขยะสูงกว่า เนื่องจากประชาชนที่มีอายุ 36 ปีขึ้นไป มีพฤติกรรมความรับผิดชอบดีกว่า ส่วนประชากรกลุ่มการศึกษาประถมหรือต่ำกว่า/มัธยมศึกษา/ปวช./ปวส. มีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยแตกต่างกลุ่มปริญญาตรีหรือสูงกว่า โดยประชากรปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยสูงกว่า เนื่องจากด้วยคุณวุฒิที่ได้รับจากการศึกษาหาความรู้อย่างต่อเนื่องและประกอบกับพื้นฐานความรู้เรื่องการจัดขยะมีมากกว่าผู้มีการศึกษาที่น้อยกว่า ส่วนประชากรที่มีที่อยู่เป็นเจ้าของบ้านมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยแตกต่างกลุ่มผู้อาศัย โดยประชากรกลุ่มเจ้าของบ้านมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยสูงกว่า เนื่องจากเจ้าของบ้านมีความเอาใจใส่กับที่อยู่ของตัวเอง ซึ่งผู้อาศัยส่วนใหญ่อยู่ชั่วคราว ซึ่งไม่ให้ความสนใจกับบริเวณที่อยู่อาศัยเพียงเพื่อใช้พักหลังจากการทำงานเท่านั้น จึงทำให้มีส่วนร่วมในการกำจัดขยะต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิโรจน์ ตันติธรรม (2543, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยศึกษาระดับองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับกลาง ทั้งนี้เพราะชุมชนส่วนใหญ่เป็นชุมชนที่พักอาศัยเป็นเขตเจริญขาดความสนใจ มีอายุน้อยขาดการศึกษาและมาอาศัยอยู่ไม่นาน และพบว่า การมีส่วนร่วมสนับสนุนกิจกรรมจะมีมากกว่า มีความรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่าผู้มีรายได้น้อยและผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่นานกว่าจะมีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่อยู่อาศัยไม่นาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาพบว่า ระดับในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อขวางทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับต่ำ นับว่าเป็นปัญหาสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องหาวิธีแก้ไข สร้างความร่วมมือของประชาชนให้เกิดขึ้น จึงขอแนะนำผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้นมากำหนดแนวทางเพื่อเสนอแนะในเชิงนโยบายต่อองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อขวางทอง ดังต่อไปนี้

1. องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อขวางทอง ควรสนับสนุนให้ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งเป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินการกำจัดขยะ

2. องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อทองควรรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสาร เกี่ยวกับการกำจัดขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลมากขึ้น และให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการคัดแยกขยะที่เก็บขยะเมื่อปฏิบัติงานไม่เรียบร้อย

3. องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อทองควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการติดตามการปฏิบัติงานกำจัดขยะของ อบต.บ่อทอง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

จากผลการศึกษาที่พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะ อยู่ในระดับต่ำครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณในภาพกว้าง ปัญหาประชาชนขาดการมีส่วนร่วม มีความละเอียดอ่อนค่อนข้างมาก เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับตัวบุคคลหรือกลุ่มคนในชุมชน ที่มีความหลากหลายในด้านความรู้ รายได้ ฯลฯ จึงขอเสนอแนะเพื่อการศึกษาเพิ่มเติมต่อไป ดังนี้

1. ควรศึกษาหรือวิจัยเรื่องนี้ในเชิงคุณภาพ เจาะลึกถึงกลุ่มเป้าหมายที่ระดับ การมีส่วนร่วมต่ำ เพื่อให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรค หรือเงื่อนไขอะไรที่เป็นเหตุให้ขาดการมีส่วนร่วม เพื่อการแก้ไขได้ตรงจุดมากขึ้น

2. ควรศึกษาหรือวิจัยในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลแห่งอื่น ๆ เปรียบเทียบ ผลการศึกษาที่ได้ว่าเป็นอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายแก้ไขปัญหาคำจัดขยะ ให้ประสบผลสำเร็จต่อไป